

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 17 grudnia 2021r.

Sąd Okręgowy w Katowicach I Wydział Cywilny
w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Aneta Wolska
Protokolant: sekretarz sądowy Danuta Stryczek

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 listopada 2021r. w Katowicach
sprawy z powództwa [REDAKTED]
przeciwko Bankowi Millennium Spółce Akcyjnej w Warszawie
o zapłatę

1. Zasądza od pozwanego Banku Millennium Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie na rzecz powodów [REDAKTED] łącznie kwotę 8.946,77 zł (osiem tysięcy dziewięćset czterdzieści sześć złotych 77/100) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 7 maja 2020r. do dnia zapłaty, oraz kwotę 50.211,96 CHF (pięćdziesiąt tysięcy dwieście jedenaście 96/100 franków szwajcarskich) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 7 maja 2020r. do dnia zapłaty;
2. w pozostałym zakresie żądanie zapłaty oddala;
3. zasądza od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwotę 11.834zł (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery złote) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSO Aneta Wolska

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 17 grudnia 2021 r.

Powodowie ██████████ w pozwie skierowanym przeciwko Bankowi Millennium Spółce Akcyjnej z siedzibą w Warszawie domagali się:

- 1) zasądzenia od pozwanego kwoty 8.946,77 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, liczonymi od dnia 7 maja 2020 r. do dnia zapłaty;
- 2) zasądzenia od pozwanego kwoty 50.733,06 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, liczonymi od dnia 7 maja 2020 r. do dnia zapłaty;

ewentualnie, w przypadku nieuwzględnienia roszczenia zawartego w pkt 2 pozwu – domagali się:

- 3) zasądzenia od pozwanego kwoty 53.915,98 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, liczonymi od dnia 7 maja 2020 r. do dnia zapłaty.

Nadto powodowie domagali się zasądzenia na ich rzecz kosztów postępowania.

W uzasadnieniu pozwu podali, że w dniu 27 kwietnia 2005 r. jako konsumenci zawarli z pozwanym Umowę o Millekredyt Dom w złotych, indeksowanego kursem CHF, o nr KH/██████/04/2005, na łączną kwotę 280.450,86 zł, m.in. celem spłaty linii debetowej, spłaty innego kredytu mieszkaniowego i na inne potrzeby konsumenckie.

Powodowie podnieśli, że w treści umowy zawarte zostały liczne postanowienia o charakterze abuzywnym, w tym zwłaszcza postanowienia dotyczące waloryzacji kredytu i sposobu przeliczenia dokonywanych przez kredytobiorców spłat.

W uzasadnieniu pozwu przedstawili argumentację na poparcie swojego stanowiska. Wywodzili, że z tego względu zawarta między stronami umowa jest nieważna z uwagi na jej sprzeczność z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, sprzeczność z naturą stosunku obligacyjnego i sprzeczność z zasadami współżycia społecznego.

W zakresie żądania zapłaty powodowie podali, że zgodnie z historią spłat wpłacili na rzecz pozwanego w okresie od dnia 6 kwietnia 2010 r. do dnia 11 marca 2020 r. kwotę 43.598,16 zł oraz kwotę 50.733,06 CHF. Domagają się zatem zasądzenia tej kwoty, jako zwrotu części świadczeń spełnionych w wykonaniu umowy, która w ich ocenie jest nieważna.

Pozwany w odpowiedzi na pozew (*k. 81 i nast.*) wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu.

Pozwany nie kwestionował faktu zawarcia opisanej w pozwie umowy. Wywodził, że umowa ta jest umową kredytu walutowego, tj. indeksowanego do CHF i nie jest to kredyt w złotych polskich. Wskazał, że brak jest podstaw do stwierdzenia, że umowa zawierała postanowienia abuzywne oraz, że zachodzą jakiegokolwiek przesłanki do ustalenia nieważności umowy. W jej treści w sposób jasny i przejrzysty uregulowano prawa i obowiązki stron, a pozwany bank dopełnił wobec powodów wszystkich procedur, w tym informacyjnych.

Pozwany podnosił też zarzut przedawnienia roszczeń powodów z uwagi na to, że indeksacja kredytu miała miejsce ponad 10 lat przed wytoczeniem powództwa, a w zakresie dochodzonej

kwoty rat kredytowych co do zapłaconych przez powodów na rzecz pozwanego banku przed dniem 31 grudnia 2016 r. Pozwany bank zaprzeczył twierdzeniom pozwu jakoby:

- kwestionowane przez powodów klauzule umowy stanowiły niedozwolone klauzule umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.;
- kwestionowane klauzule były formułowane w sposób nieprecyzyjny i niejednoznaczny;
- postanowienia Umowy Kredytu nie stanowiły wyniku indywidualnych negocjacji.

Zdaniem pozwanego powództwo jako niewykazane winno zostać oddalone, powodowie samodzielnie wybrali formę kredytu indeksowanego kursem CHF, pozwany poinformował powodów wyczerpująco o mechanizmie indeksacji i ryzyku kursowym, a powodowie ryzyka te rozumieli i zaakceptowali. Zaznaczył, że umowa zawiera wszystkie niezbędne elementy, określa zasady przeliczania salda kredytu, nie zawiera niedozwolonych postanowień. Mechanizmem ochrony powodów przed wzrostem kursu CHF jest możliwość złożenia wniosku o przewalutowanie kredytu, spłata przed terminem, bądź spłata bezpośrednio w walucie CHF – a taką możliwość już od momentu zawarcia umowy dawały powodom zapisy Regulaminu Kredytowania dla osób Fizycznych. Wskazał także, że nie może dowolnie ustalać kursu CHF.

SĄD USTALIŁ NASTĘPUJĄCY STAN FAKTYCZNY:

W 2003 r. powodowie wybudowali dom ze środków pochodzących z udzielonego im kredytu indeksowanego do euro. W 2005 r. potrzebowali dodatkowych środków, ale bank, w którym mieli pierwotnie kredyt – odmówił im zwiększenia jego wysokości. Ofert kredytu poszukiwali u pośredników. Ostatecznie przyjęli ofertę prezentowaną im przez pracownika Open Finance S.A. Przedstawiono im ofertę kredytu złotowego i indeksowanego do CHF, akcentując na niską wysokość raty i bezpieczeństwo tego drugiego, na który ostatecznie powodowie się zdecydowali. Powodowie rozumieli mechanizm indeksacji, jednakże nie wiedzieli, że zmiana kursu waluty wpłynie nie tylko na wysokość raty, ale przede wszystkim na saldo zadłużenia. Przedstawiono im symulację spłaty rat kredytu w przypadku zmiany kursu waluty, z której wynikało, iż nawet w przypadku drastycznego wzrostu kursu CHF kredyt ten nadal będzie korzystniejszy od kredytu złotowego. Z projektem umowy i jej załącznikami powodowie mogli zapoznać się na dzień przed jej podpisaniem. Od samego początku powodowie chcieli spłacać kredyt w walucie CHF, ale zostali poinformowani o braku takiej możliwości. Bank nie wskazał powodom na możliwość założenia rachunku walutowego.

(dowód: przesłuchanie powodów – k. 294-296)

W dniu 23 marca 2005 r. powodowie podpisali i złożyli za pośrednictwem Open Finance S.A. wniosek o udzielenie kredytu w kwocie 279.807,30 zł. W treści wniosku jako wnioskowaną walutę kredytu wskazano CHF.

(dowód: wniosek –k. 119-121)

W dniu 27 kwietnia 2005 r. powodowie jako osoby fizyczne, zawarli z pozwanym Umowę kredytu hipotecznego MILLEKREDYT DOM nr KH/ [REDAKTORZ]/04/2005. Umowa została zawarta z wykorzystaniem obowiązującego w Banku wzorca umowy.

Zgodnie z § 2 ust. 1 Bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie 280.450,86 złotych polskich, indeksowanego kursem CHF. Kredyt został udzielony na 240 miesięcy.

W § 2 ust. 2 umowy wskazano, że kredyt jest indeksowany do CHF po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku Millennium w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.

Cel kredytowania został wskazany w § 2 ust. 3 Umowy z podziałem na spłatę linii debetowej w wysokości 20.000 zł, spłatę innego kredytu mieszkaniowego w wysokości 216.531,32 zł, spłatę kosztów wliczonych w kredyt w wysokości 643,56 zł oraz na inne potrzeby konsumenckie w wysokości 43.275,98 zł.

W umowie podano, że kredyt będzie oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, która na dzień sporządzenia umowy wynosiła 2,47% w skali roku co stanowić miało sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzenia Umowy oraz marży w wysokości 1,69 p.p., stałej w całym okresie kredytowania. Zgodnie z § 6 ust. 3 Umowy, oprocentowanie kredytu ulega zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej dla LIBOR 3M (CHF). Ponadto, przyjęto iż stopa referencyjna zmienia się w cyklu kwartalnym i przyjmuje wartość z ostatniego dnia roboczego ostatniego miesiąca poprzedzającego kolejny kwartał kalendarzowy.

Zgodnie z § 7 ust. 1 umowy Kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 złotych polskich z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu zgodnie z a Tabelą Kursów Walut Obcych Banku Millennium S.A.

Z treści umowy wynikało, że określenia użyte w umowie mają znaczenia nadane im w Regulaminie kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku Millennium S.A., który wedle § 10 ust. 2 umowy stanowił jej integralną część. W treści umowy wskazano, że załącznikiem do umowy był m.in. Regulamin.

W treści Regulaminu złożonego przez pozwanego do akt sprawy zawarto m.in. następujące postanowienia:

- § 3 ust. 2 – „Kredyt może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych.”
- § 5 ust. 16 pkt 2 – „Kredyt jest kredytem indeksowanym walut wymiennalnych i jest udzielany w złotych polskich. W umowie kredytowej kwota kredytu jest określona w PLN.”
- § 7 ust. 5 – „W przypadku kredytu w walucie obcej dla celów wyliczenia opłaty przyjmowana jest kwota udzielonego kredytu wyrażonego w PLN wyliczona według wartości kursów waluty obcej według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku.”
- § 8 ust. 3 – „W przypadku kredytu w walucie obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz dla danej waluty obowiązującego w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku w dniu spłaty raty.”

- § 8 ust.4 – „W przypadku kredytu w walucie obcej Kredytobiorca może zastrzec w umowie kredytu ,iż bank będzie pobierał ratę spłaty z rachunku w walucie do jakiej kredytu jest indeksowany , o ile ten rachunek jest dostępny w aktualnej ofercie Banku,
- § 9 ust. 4 – „W przypadku kredytu w walucie obcej , Bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia w PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów Walut Obcych. (...)”
- § 10 ust. 4 – „W przypadku kredytu w walucie obcej kwota wcześniejszej spłaty jest obliczana według kursu sprzedaży dewiz na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia realizacji, wskazanego przed Kredytobiorcą w dyspozycji o dokonanie wcześniejszej spłaty.”
- § 11 ust. 1 i ust 4 „Bank może na wniosek kredytobiorcy przewalutować kredyt”, „Przewalutowanie następuje według kursów z zastrzeżeniem ust. 5:
 - 1) Kupna dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych w przypadku zmiany waluty z PLN na walutę obcą,
 - 2) Sprzedaży dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych w przypadku zmiany waluty obcej na PLN”
- § 11 ust. 11 – „W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej prowizja za przewalutowanie ustalana jest od kwoty sprzed przewalutowania, przeliczonej według kursu sprzedaży dewiz na podstawie obowiązujące w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia dokonania przewalutowania.”
- § 12 ust. 3 – „W przypadku kredytu w walucie obcej prowizja za podwyższenie kwoty kredytu ustalana jest od kwoty podwyższenia, przeliczonej według kursu sprzedaży dewiz na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia sporządzenia aneksu.”

W treści złożonego przez pozwanego do akt spraw Regulaminu Kredytowania dla osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku Millennium S.A. brak jest jakichkolwiek zapisów pozwalających na ustalenie, w jakim okresie Regulamin ten, w takim brzmieniu, obowiązywał.

(dowód: umowa kredytu hipotecznego - k. 39-40, Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku Millennium S.A. – k. 139-143)

Powodowie spłacają kredyt zgodnie z warunkami opisanej wyżej umowy. Do dnia 12 marca 2012 r. powodowie dokonywali wpłat w PLN, a od dnia 11 kwietnia 2012 r. w walucie CHF. Zgodnie z historią spłat w okresie od dnia 12 kwietnia 2010 r. do dnia 12 marca 2012 r. tytułem spłaty kredytu wpłacili pozwanemu łącznie kwotę 8.946,77 zł, a od 12 kwietnia 2010 r. do dnia 11 marca 2020 r. kwotę 50.211,96 CHF.

(dowód: historia spłat sporządzona przez pozwanego – k. 46-74)

Pismem z dnia 6 kwietnia 2020 r. powodowie wezwali pozwanego do dobrowolnego zwrotu nienależnie spełnionego świadczenia tj. do zapłaty kwoty 43.598,16 zł oraz kwoty 50.733,06 CHF.

(dowód: wezwania do zapłaty z dnia 6 kwietnia 2020 r. wraz z potwierdzeniem ich nadania - k. 41-43)

Sąd powyższy stan faktyczny sąd ustalił w oparciu o niekwestionowane przez strony dokumenty oraz zeznania powodów które zostały uznane za wiarygodne. Zeznania świadka [REDAKTOWANE] nie miały bezpośredniego znaczenia dla poczynionych w sprawie ustaleń, bowiem świadkowie ci nie pamiętali powodów jako klientów banku, nie mieli wiedzy jakie informacje zostały przekazane powodom na etapie wnioskowania przez nich o kredyt i podpisywania umowy.

Sąd pominął wnioski stron o przeprowadzenie dowodów z opinii biegłego z zakresu bankowości i rachunkowości oraz o przeprowadzenie dowodu z zeznania świadka [REDAKTOWANE], na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. bowiem dowody te nie miałyby znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

SĄD ZWAŻYŁ, CO NASTĘPUJE:

Roszczenie główne zgłoszone w pozwie zasługuje na uwzględnienie w przeważającym zakresie . Zbędne było rozpoznawanie roszczenie ewentualnego .

Sąd podzielił w sprawie stanowisko powodów, że łącząca strony umowa zawierała postanowienia abuzywne, przy czym stanowisko Sądu rozpoznającego sprawę jest takie, że po ich wyeliminowaniu z treści umowy nie ma możliwości dalszego jej obowiązywania, gdyż po usunięciu postanowień dotyczących klauzul przeliczeniowych, mechanizm indeksacji nie może być realizowany - co jest zgodne ze stanowiskiem powodów.

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że łącząca strony umowa była umową kredytu w rozumieniu art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1896 z późn. zm.), zgodnie z którym przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z tejże kwoty na warunkach określonych w umowie, do zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz do zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Formę i treść umowy kredytu określa art. 69 ust. 2 powołanej ustawy, który stanowi, że umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy (pkt 1), kwotę i walutę kredytu (pkt 2), cel, na który kredyt został udzielony (pkt 3), zasady i termin spłaty kredytu (pkt 4), wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany (pkt 5), sposób zabezpieczenia spłaty kredytu (pkt 6), zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu (pkt 7), terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych (pkt 8), wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje (pkt 9), a także warunki dokonywania zmian

i rozwiązania umowy (pkt 10). Ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (tzw. ustawą antyspreadową, Dz.U. z 2011 r. Nr 165, poz. 984), z dniem 26 sierpnia 2011 r. wprowadzono do art. 69 ust. 2 ww. ustawy Prawo bankowe punkt 4a, wskazujący wprost na możliwość zawierania umowy o kredyt indeksowany lub denominowany do waluty innej niż waluta polska, o ile taka umowa wskazuje szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego wyliczana jest w szczególności kwota kredytu, wysokość transz i rat kapitałowo-odsetkowych, oraz zasady przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu na walutę obcą. Nadto zmiana ustawy Prawo bankowe dokonana ustawą antyspreadową poprzez dodanie do art. 69 ustępu 3 spowodowała, że w przypadku umowy o kredyt indeksowany lub denominowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. Przy czym w tym przypadku w umowie o kredyt określa się także zasady otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku. Do czasu wejścia w życie wskazanej wyżej nowelizacji kredytobiorca nie mógł dokonywać spłat w walucie, do której kredyt był indeksowany lub w której był denominowany, chyba że przewidywała to umowa stron. Należy zaznaczyć, że opisane wyżej zmiany nie oznaczają, iż umowy kredytów indeksowanych lub denominowanych do waluty obcej, które zostały zawarte przed dniem 26 sierpnia 2011 r., są nieważne ex lege, co zostało wyczerpująco objaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob.: wyroki SN z dn. 11.12.2019 r., V CSK 382/18; z dn. 01.03.2017 r., IV CSK 285/16; z dn. 22.01.2016 r., I CSK 1049/14).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, że strony zawarły umowę odpowiadającą warunkom umowy kredytu w rozumieniu powyższych przepisów. Kredyt zgodnie z postanowieniami przedmiotowej umowy był indeksowany. Kwestią zasadniczą w niniejszej sprawie jest to, czy wymienione wyżej postanowienia umowy stanowią klauzule niedozwolone. Wskazane klauzule stanowią element przyjętego w umowie mechanizmu indeksacji, przede wszystkim dotyczą przyjętego w umowie miernika indeksacji, a w konsekwencji sposobu ustalania wysokości rat kapitałowo-odsetkowych.

Umowa kredytu, jak każda umowa, rodzi stosunek obligacyjny, którego immanentną cechą jest zgodna wola stron tak co do jej zawarcia, jak i co do jej postanowień, które muszą jednak być na tyle jasne i zrozumiałe dla każdej ze stron, aby nie narażały one żadnej z nich na rażącą sprzeczność postanowień umowy z jej interesem. Oczywistym jest, że strony na zasadzie swobody umów mogą dowolnie ukształtować łączący je stosunek umowy, niemniej jednak granice swobody umów wyznacza art. 353¹ k.c., który stanowi o tym, że treść i cel stosunku umownego nie mogą sprzeciwiać się właściwości tego stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. W okolicznościach niniejszej sprawy należy mieć również na uwadze, że kredytobiorcy w chwili zawarcia umowy mieli status konsumentów w rozumieniu art. 22¹ k.c., a pozwany status przedsiębiorcy (okoliczności bezsporne). Okoliczność ta sama w sobie powodowała konieczność respektowania przez pozwanego bank jako przedsiębiorcę przepisów regulujących ochronę praw konsumenta, w tym Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.U.E.L. z 1993 r. Nr 95, poz. 29).

Podkreślić należy, że umowa kredytu, co już wyżej było wskazane, musi określać wysokość udzielonego kredytu, walutę kredytu, warunki, na jakich kredyt został udzielony, zasady jego zwrotu, zasady oprocentowania i jego zmiany oraz terminy spłaty. Zatem w dacie jej zawarcia musi dojść do ustalenia wysokości kredytu, a tym samym wysokości zobowiązania kredytobiorcy – konsumenta, wobec banku, co może być wyrażone w sposób kwotowy albo też poprzez zastosowanie obiektywnie weryfikowalnego mechanizmu waloryzacji, w tym indeksacji walutą obcą, także kursem franka szwajcarskiego. Posłużenie się przez strony konstrukcją klauzuli waloryzacyjnej, w tym walutowej, pozostaje dopuszczalne i jest szeroko stosowane w praktyce banków przede wszystkim ze względu na potrzebę ograniczenia niekorzystnych dla obu stron umowy kredytu skutków zmiany wartości pieniądza polskiego.

Zastosowanie walutowych klauzul indeksacyjnych powinno więc opierać się na takim ich zapisaniu, by zmienność kursu waluty obcej została w nich wyznaczona przez element zewnętrzny i możliwie obiektywny w stosunku do obu stron umowy, określanej przez instytucje finansowe spełniające kryteria bezstronnego działania w stosunku do banku udzielającego takiego kredytu i kredytobiorcy. Oczywistym jest, że prawo bankowe dopuszcza możliwość zawierania umów indeksowanych do waluty obcej, o czym była już mowa powyżej.

Samo zastosowanie indeksacji walutowej jest zatem dopuszczalne co do zasady. Nie narusza ani zasady nominalizmu z art. 358¹ k.c., ani zasady swobody umów z art. 353¹ k.c., o ile pozwala na określenie koniecznych przedmiotowo postanowień umowy kredytowej, określonych w art. 69 ww. ustawy Prawo bankowe. Sporządzenie umowy zgodnie z powyższymi przepisami wymaga natomiast zastosowania takiego mechanizmu na etapie określania kursu CHF na potrzeby ustalenia każdej kolejnej raty, który byłby niezależny od arbitralnych decyzji kredytodawcy, w tym posłużenia się kursami innych instytucji finansowych, w szczególności średnim kursem NBP, nawet z określonym w umowie, dopuszczalnym poziomem odstępstwa, tak aby kredytobiorca z góry mógł ustalić poziom, do którego ponosi ryzyko związane ze skorzystaniem z takiego kredytu w konkretnym banku, oferującym znane z góry warunki ustalania wysokości rat kapitałowych, rzutujących automatycznie na wysokość faktycznie spłacanego oprocentowania. Kredytobiorca musi takie zapisy zaakceptować, mimo że nie jest w stanie z góry przewidzieć kwotowego wymiaru poszczególnych rat.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, analizując umowę kredytu indeksowanego do CHF i zastosowany w nim mechanizm indeksacji, stwierdził, że aby został spełniony wymóg (wynikający z art. 5 dyrektywy 93/13/EWG) sporządzania warunków umownych prostym i zrozumiałym dla konsumenta językiem, treść umowy winna wskazywać: „w sposób przejrzysty powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty obcej, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak by konsument mógł przewidzieć, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne” (zob.: wyrok TSUE z dn. 30.04.2014 r., C-26/13). Powyższy wymóg jasnego przedstawienia mechanizmu indeksacji został potwierdzony w samej ww. dyrektywie. Pkt 2 lit. d załącznika do Dyrektywy w sprawie nieuczciwych warunków w umowach

konsumenckich stanowi bowiem, że metoda indeksacji cen powinna być w umowie jasno przedstawiona.

Odnosząc się do wyżej wskazanego wymogu i wyroku TSUE, nadto zważając na to, że wykładnia prawa krajowego musi pozostawać w zgodzie z prawem unijnym, jak również mając na uwadze treść art. 385 § 2 zd. 1 k.c. wskazującego, iż wzorzec umowy powinien być sformułowany w sposób zrozumiały, Sąd uznał, że przedmiotowa umowa została sporządzona w sposób rażąco naruszający bezwzględny wymóg formułowania umów w sposób zrozumiały.

W przedmiotowej umowie nie zawarto bowiem żadnych informacji o przyczynach zastosowania mechanizmu indeksacji (waloryzacji), a także o jego specyficznym sposobie funkcjonowania. Postanowienia, które regulowały mechanizm waloryzacji, stanowiły, że kurs kupna CHF, stosowany przy przeliczaniu wypłaconej kwoty kredytu na sumę CHF, jak również kurs sprzedaży CHF, stosowany przy przeliczaniu wyrażanych w CHF rat kredytowych, ustalany jest przez bank w publikowanych tabelach kursów wymiany walut. Umowa nie regulowała w swoich postanowieniach kryteriów, według których kursy te miałyby być ustalane. Prowadziło to do nadania pozwanemu bankowi uprawnienia do ustalania kursów walut CHF/ PLN w sposób swobodny – całkowicie wyłączony spod kontroli kredytobiorców. Takie uprawnienie kredytodawcy oznaczało w praktyce, że mógł on jednostronnie i dowolnie kształtować wysokość rat i zadłużenia kredytowego.

Tak sformułowana klauzula waloryzacyjna jako sprzeczna z naturą stosunku prawnego narusza swobodę umów wynikająca z art. 353¹ § 1 k.c. Powoduje to, że cała umowa kredytowa musi być uznana za nieważną. Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. czynność prawna (umowa) sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna.

Nawet jednak w razie uznania, że powyższe nie uzasadnia uznania nieważności umowy, należy wskazać, że zawarte w przedmiotowej umowie postanowienia, określające sposoby wyliczenia kwoty kredytu podlegającej spłacie i wysokości rat kredytu (wyżej wymienione), mają charakter abuzywny i w konsekwencji nie wiązały kredytobiorców. Prowadzi to do nieważności całej przedmiotowej umowy, ponieważ kwestionowane przez powódkę postanowienia określają główne świadczenia stron, a po ich eliminacji nie możliwe będzie dalsze wykonywanie umowy.

Przechodząc do zarzutu dotyczącego abuzywności postanowień umowy trzeba wskazać, że powodowie zawierając umowę kredytu mieli status konsumentów- co nie było przez pozwanego kwestionowane. Powodowie stoją na stanowisku, że po wyeliminowaniu z umowy kwestionowanych przez nich abuzywnych w ich ocenie klauzul indeksacyjnych (waloryzacyjnych) zawartych między innymi w § 2 ust. 2, § 7 ust. 1 Umowy nie jest możliwe jej utrzymanie w mocy, co prowadzić musi do jej nieważności.

Kwestionowane przez powodów postanowienia umowy stanowiły m.in. :

- § 2 ust. 2 – *„Kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku Millennium w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.*
- § 7 ust. 1 – *„Kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 złotych polskich z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w*

dniu płatności raty kredytu zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku Millennium S.A. ”

Sposób ustalenia wynikającego z powyższych postanowień umowy mechanizmu indeksacyjnego (waloryzacyjnego) sprowadzał się do tego, że przeliczanie kwoty wypłacanego w złotych kredytu i wysokości uiszczanych w złotych rat kapitałowo-odsetkowych następowało według:

- 1) dwóch różnych kursów walut (tzw. spread walutowy),
- 2) kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez zawarcia w umowie znanych powodów obiektywnych kryteriów, według których miało następować to ustalenie.

Zakwestionowane przez powodów postanowienia inkorporujące do umowy powyższy mechanizm podwójnej waloryzacji stanowiły niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ – art. 385³ k.c., które to przepisy stanowią implementację do prawa polskiego dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: dyrektywy 93/13/EWG).

W świetle art. 385¹ § 1 k.c. spod kontroli przewidzianej w art. 385¹ i nast. k.c. wyłączone są postanowienia określające główne świadczenia stron, ale jedynie wówczas, gdy sformułowane zostały jednoznacznie. Kwestionowane postanowienia – klauzule indeksacyjne (waloryzacyjne) określały główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385¹ § 2 zd. drugie k.c. Pojęcie głównych świadczeń stron wiązać należy z ustawowo określonymi elementami przedmiotowo istotnymi wyróżniającymi dany typ umowy nazwanej (*essentialia negotii*). W przypadku umowy o kredyt z art. 69 prawa bankowego wynika, że tak rozumianymi głównymi świadczeniami stron są: po stronie kredytodawcy - oddanie do dyspozycji kredytobiorcy oznaczonej kwoty pieniężnej na oznaczony czas z przeznaczeniem na oznaczony w umowie cel, a po stronie kredytobiorcy – wykorzystanie udostępnionej mu kwoty kredytu zgodnie z umówionym celem, zwrot kwoty kredytu, zapłata odsetek kapitałowych i prowizji. W przypadku umów o kredyt indeksowanych do waluty obcej, zawarte w tych umowach klauzule waloryzacyjne, takie jak te, które kwestionowali powodowie, służą oznaczeniu w pierwszej kolejności salda zadłużenia w CHF ustalanego według kursu kupna, a w następnej kolejności - wysokości poszczególnych rat ustalanych według kursu sprzedaży CHF, a w rezultacie służą ustaleniu kwoty, którą kredytobiorca ma zwrócić bankowi. Określają więc one - i to w sposób bezpośredni - główne świadczenie kredytobiorcy wynikające z umowy kredytu, czyli kwotę podlegającą zwrotowi tytułem spłaty kredytu. Także w aprobowanym przez Sąd orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości UE na gruncie dyrektywy 93/13/EWG przyjmuje się, że tego typu klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy kredytu (zob. wyrok TSUE z dnia 3 października 2019 r., Dziubak, C-260/18, wyrok TSUE z dnia 14 marca 2019 r., Dunai, C-118/17).

Jednocześnie sporne klauzule indeksacyjne nie zostały sformułowane w jednoznaczny sposób. Odsyłały one do kursów wymiany określonych w Tabelach Kursów Walut Obcych, ustalanych jednostronnie przez bank, a w umowie nie oznaczono żadnych obiektywnych

kryteriów, którymi bank miał się kierować przy ustalaniu kursów kupna i sprzedaży CHF. W umowie nie przewidziano też żadnego mechanizmu pozwalającego kredytobiorcy na poznanie zasad ustalania przez bank kursów wymiany oraz ich weryfikację, a tym bardziej mechanizmu umożliwiającego kredytobiorcy wpływ na ustalone przez bank kursy wymiany, mimo, że kursy te bezpośrednio decydowały o wysokości zobowiązania kredytobiorcy. W oparciu o kwestionowane postanowienia powodowie nie byli w stanie oszacować kwoty, którą będą mieli obowiązek w przyszłości zapłacić na rzecz banku tytułem spłaty kredytu. Powodowie nie mieli więc możliwości ustalenia wysokości swojego zobowiązania. Wymogu jednoznaczności sformułowania omawianych postanowień nie spełnia samo oznaczenie w umowie daty ustalania przyjętego do rozliczeń kursu (data wypłaty kredytu, data wymagalności raty).

W tej sytuacji zakwestionowane klauzule indeksacyjne należy uznać za postanowienia określające główne świadczenia stron, jednakże sformułowane w sposób niejednoznaczny, co w rezultacie umożliwia ich kontrolę pod kątem abuzywności.

Za niedozwolone postanowienia umowne uznane mogą być tylko te postanowienia, które nie zostały uzgodnione indywidualnie z konsumentem. Stosownie do art. 385¹ § 4 k.c. Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Zgodnie z natomiast z art. 385¹ § 3 k.c. niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. W art. 385¹ § 3 zd. 2 k.c. umieszczono wzruszalne domniemanie prawne niezgodnienia indywidualnego postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Na fakt indywidualnego uzgodnienia postanowień obejmujących zakwestionowane klauzule indeksacyjne powoływał się pozwany bank. Pozwany nie sprostował jednak ciężarowi wykazania, że kwestionowane postanowienia były indywidualnie uzgodnione z powodami. Pozwany powoływał się na zapis z Regulaminu z § 8 ust. 4 zgodnie z którym „*W przypadku kredytu w walucie obcej Kredytobiorca może zastrzec w umowie kredytu, iż bank będzie pobierał ratę spłaty z rachunku w walucie do jakiej kredytu jest indeksowany, o ile ten rachunek jest dostępny w aktualnej ofercie Banku*”. Wskazując na powyższy zapis w przedłożonym do akt sprawy Regulaminie, pozwany podnosił, że od początku powodowie mieli możliwość spłaty kredytu albo w PLN (co wiązało się z przeliczeniami według kursów walut z tabel kursowych ustalanych przez pozwanego), albo w walucie obcej. Pozwany zarzucał, że pozwani na skutek indywidualnego uzgodnienia tej kwestii wybrali opcję spłaty kredytu w PLN. Okoliczność ta nie została przez pozwanego udowodniona. Niewątpliwie z treści samej umowy wynika, że jej integralną jej częścią jest Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku Millennium S.A. Pozwany złożył do akt tekst Regulaminu (k. 139). Nie sposób jednak ustalić od kiedy do kiedy Regulamin w takim brzmieniu u pozwanego obowiązywał. W dokumencie brak jest bowiem zapisów pozwalających chociażby ustalenie daty wejścia w życie dokumentów takim brzmieniu. Jest rzeczą widomą, że brzmienie regulaminów dotyczących poszczególnych produktów bankowych, podobnie jak i wzory umów, ulegają zmianie. Pozwany nie był w stanie podać kiedy złożony do akt sprawy Regulamin wyszedł w

życie, jednakże według jego wiedzy obowiązywał w dacie zawarcia umowy. Nie jest to jednak wystarczające do ustalenia, że pozwany wykazał, iż powodowi przedstawiono możliwości wyboru waluty, w której będą dokonywali spłaty rat kredytu. Przeczą temu zeznania powodów, które Sąd uznaje za logiczne i spójne. Przytoczone przez pozwanego fakty złożenia przez powodów wniosku kredytowego, podpisania oświadczeń o wyborze oferty kredytu indeksowanego i świadomości związanego z tym ryzyka, nie mają związku z możliwością rzeczywistej negocjacji przez powodów postanowień obejmujących klauzule indeksacyjne. Co więcej, umowa zawarta została z wykorzystaniem gotowego wzoru, a powodowie mogli albo zaakceptować wynikającą z niego ofertę banku albo w ogóle nie zawierać umowy. Co istotne w treści umowy nie wskazano na różne możliwości spłaty kredytu – a jest to przecież jedno z najistotniejszych postanowień. § 7 umowy przewidywał wyłącznie spłatę kredytu w złotych polskich. Powodowie zeznawali, że nikt nie wskazywał im na inną możliwość – czyli możliwość spłaty rat w walucie indeksacji, co więcej odmówiono im takiej możliwości, kiedy oświadczyli, że chcieliby dokonywać spłat rat w walucie CHF. Wskazano im tylko na jedną opcję-tj. spłatę kredytu z wykorzystaniem rachunku bankowego prowadzonego w PLN. Już choćby z tego względu, przy braku innych dowodów dotyczących tej okoliczności, brak podstaw do ustalenia, że spłata kredytu w PLN była przed zawarciem umowy została faktycznie indywidualnie uzgodniona. Nadto w ocenie Sądu treść Regulaminu musi być wykazana za pomocą dokumentu –tj. tegoż Regulaminu z odpowiednimi adnotacjami lub innymi towarzyszącymi dokumentami (np. decyzjami Zarządu Banku) dotyczącymi wprowadzenia Regulaminu w określonym burzeniu w życie.

W tej sytuacji należy uznać, że pozwany nie obalił wynikającego z art. 385¹ § 3 zd. drugie k.c. domniemania niezgodnienia indywidualnego spornych klauzul.

Warunkiem uznania postanowienia umownego za abuzywne jest ustalenie, że kształtuje ono prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, gdy można rozsądnie założyć, że kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy i słuszny, uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie się spodziewać, że konsument zaakceptowałby w ramach negocjacji klauzulę będącą źródłem braku równowagi stron (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2016 r. I CSK 125/15 LEX 1968429). Sąd podziela pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, LEX 2642144, że zamieszony w kwestionowanych przez powodów postanowieniach mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, zaś klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną. Tak niejasne i niepoddające się weryfikacji określenie sposobu ustalania kursów wymiany walut stanowi dodatkowe, ukryte wynagrodzenie banku, które może mieć niebagatelne znaczenie dla kontrahenta, a którego wysokość jest dowolnie określana przez bank. Dość wskazać, że o poziomie podlegającego wypłacie kredytu, jak też zwłaszcza o poziomie zadłużenia ratalnego

(i to już spłaconego) konsument dowiaduje się post factum, po podjęciu odpowiedniej sumy z jego rachunku, służącego obsłudze zaciągniętego kredytu hipotecznego.

Mając na uwadze powyższe postanowienia zawarte w § 2 ust. 2, § 7 ust. 1 zawartej przez strony umowy kredytowej stanowiły niedozwolone postanowienia umowne i zgodnie z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. nie wiązały powodów, co oznacza konieczność wyeliminowania ich z umowy, przy jednoczesnym związaniu stron umową w pozostałym zakresie. To samo dotyczy pozostałych wymienionych w pozwie przez powodów postanowień które odsyłały do stosowania tabel kursowych ustalanych przez pozwanego. Po wyeliminowaniu z umowy abuzywnych postanowień pojawia się jednak kwestia, czy umowa taka może – bez tych postanowień – nadal obowiązywać i być wykonywana oraz, czy postanowienia te mogą ewentualnie zostać zastąpione przepisami dyspozytywnymi. W polskim porządku prawnym nie ma przepisów dyspozytywnych, którymi można by było uzupełnić "luki" w umowie powstałe w wyniku usunięcia niedozwolonych postanowień dotyczących klauzul indeksacyjnych. Należy także mieć na uwadze, że Trybunał Sprawiedliwości UE w wyroku z dnia 3 października 2019 r., Dziubak, C-260/18 jednoznacznie stwierdził, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, w przypadku gdy strony umowy wyrażą na to zgodę. Art. 385¹ 2 k.c., przewidujący skutek wyeliminowania postanowień niedozwolonych przy jednoczesnym związaniu stron umową w pozostałym zakresie, interpretować należy z uwzględnieniem prawa unijnego, a co za tym idzie uwzględnić należy cel dyrektywy 93/13/EWG, której art. 6 ust. 1 nałożył na Państwa Członkowskie obowiązek zapewnienia, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków. W wyroku z dnia 3 października 2019 r., Dziubak, C-260/18 Trybunał Sprawiedliwości UE orzekł, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy.

Należy stwierdzić, że eliminacja z umowy kredytowej niedozwolonych klauzul indeksacyjnych prowadzi do tego, że umowa taka nie może nadal obowiązywać. Wyłączenie mechanizmu waloryzacji i odesłania do ustalanego przez bank kursu kupna franka powoduje niemożliwość ustalenia w walucie obcej równowartości kwoty kredytu wypłaconego w złotych. Z kolei brak mechanizmu waloryzacji i odesłania do kursu sprzedaży franka uniemożliwia ustalenie wysokości płatnych w złotych rat kredytu stanowiących równowartość

rat w walucie obcej. Prowadzi to do tego, że umowa bez niedozwolonych postanowień nie określa w istocie essentialia negotii umowy kredytu wynikających z art. 69 prawa bankowego. Nie jest bowiem możliwe ustalenie wysokości głównych świadczeń stron, tj. kwoty kredytu podlegającej zwrotowi. Ponadto po wyeliminowaniu z umowy klauzul waloryzacyjnych odnoszących się do waluty CHF nie jest możliwe utrzymanie umowy w mocy jako umowy kredytu udzielonego w złotych. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest przewidziane w umowie – właściwe dla waluty obcej - oprocentowanie według stopy LIBOR (znacznie niższej od właściwej dla umów złotówkowych stopy WIBOR). Nie jest możliwe utrzymanie umowy przewidującej oprocentowanie według stawki LIBOR przy jednoczesnym wyeliminowaniu z umowy wszelkich powiązań wysokości świadczeń z waluta obcą. Niedopuszczalne jest też – z uwagi na brak umocowania prawnego - zastąpienie przewidzianej w umowie stopy LIBOR, stopą WIBOR. Tego typu operacje doprowadziłyby do skutku sprzecznego z celem stosunku zobowiązaniowego wynikającego z umowy o kredyt indeksowany kursem waluty obcej (art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 pr.b.).

Skoro bez niedozwolonych postanowień dotyczących sposobu indeksacji kredytu umowa nie może dalej funkcjonować ze względu na brak przedmiotowo istotnych elementów umowy kredytowej – essentialia negotii (art. 69 pr.b.) oraz ze względu na niemożność osiągnięcia celu i funkcji kredytu indeksowanego do waluty obcej, oprocentowanego według stopy właściwej dla waluty innej niż złoty, (art. 353¹ k.c.), należy stwierdzić, że umowa taka jest nieważna z mocy art. 58 § 1 k.c.

Oceniając możliwość utrzymania lub stwierdzenia nieważności umowy zawartej przez strony zaakcentować trzeba też, że stosowanie systemu ochrony wynikającego z dyrektywy 93/13 i jej implementacji do prawa krajowego uwzględniać musi interes i wolę samego konsumenta, dla którego unieważnienie całej umowy może wywołać negatywne lub nieakceptowane konsekwencje. Kwestia ta podkreślona została w wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 3 października 2019 r., Dziubak, C-260/18. W tym kontekście podkreślić trzeba, że powodowie w toku postępowania, podnosili, że eliminacja z umowy niedozwolonych klauzul indeksacyjnych prowadzić powinna do jej nieważności i skutek taki akceptują, skoro z nieważności umowy wywodzi roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia.

Skoro umowa kredytu z dnia 27 kwietnia 2005 r. jest nieważna, to strony mogą dochodzić zwrotu spełnionych na jej poczet świadczeń nienależnych na podstawie art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c. Zgodnie bowiem z art. 410 § 2 k.c. *świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia*. Umowa kredytu okazała się nieważna ex tunc, powodom przysługuje więc roszczenie – kondykcja – o zwrot spełnionych przez nich na poczet nieważnej umowy świadczeń. Roszczenie to powodowie oparli na akceptowanej przez Sąd teorii dwóch kondykcji, zgodnie z którą roszczenie każdej ze stron nieważnej umowy o zwrot spełnionych przez nie nienależnie świadczeń traktuje się jako roszczenia niezależne od siebie. Każda ze stron jest zobowiązana do zwrotu uzyskanego

nienależnie świadczenia na mocy odrębnych jednostronnie zobowiązujących stosunków prawnych. Wzajemne rozliczenie możliwe jest jedynie w drodze potrącenia. Powodowie jako kredytobiorcy zobowiązani są więc do zwrotu otrzymanego kapitału, natomiast pozwany jako kredytodawca zobowiązany jest do zwrotu sumy spłaconych rat. Pozwany w toku procesu nie dokonał potrącenia swojej wierzytelności z wierzytelnością powodów. W tej sytuacji powodom przysługuje roszczenie kondykcyjne w wysokości sumy uiszczonych przez nich rat kapitałowo-odsetkowych. Stosownie do art. 411 pkt 1 k.c. można żądać zwrotu świadczenia nienależnego nawet wówczas, gdy spełniający świadczenie wiedział, że nie jest do świadczenia zobowiązany, jeżeli spełnienie świadczenia nastąpiło w wykonaniu nieważnej czynności prawnej. Taka właśnie sytuacja miała miejsce w sprawie. W rezultacie mimo, że powodowie spełniali świadczenia – uiszczali raty – mimo kwestionowania ważności umowy, uprawnieni są do ich zwrotu, ponieważ umowa okazała się nieważna.

Powodowie w niniejszym procesie domagali się zwrotu kwot wpłaconych bankowi w okresie od dnia 12 kwietnia 2010 r. do dnia 12 marca 2012 r. (8.946,77 zł) i od 12 kwietnia 2010 r. do dnia 11 marca 2020 r. (50.733,06 CHF). Dokumenty przedstawione przez powodów potwierdzają dokonanie takich wpłat, z tym że z przedstawionego przez powodów zestawienia wpłat wynika, że w okresie od dnia 12 kwietnia 2010 r. do dnia 11 marca 2020 r. dokonali wpłaty kwoty 50.211,96 CHF – w związku z czym Sąd kwotę tą zasądził w punkcie 1 wyroku, a w pozostałym zakresie, tj. co do kwoty 521,10 CHF powództwo oddalił.

Mając na względzie powyższe okoliczności Sąd uwzględnił żądanie główne pozwu w 99%, które obejmowało żądanie zapłaty.

Pozwany podniósł także zarzut przedawnienia roszczenia. Zarzut ten był chybiony. Roszczenie powodów o zwrot nienależnego świadczenia ma charakter świadczenia jednorazowego, mimo, że składa się na nie zwrot szeregu rat kredytu. Zwrot kredytu – a na poczet takiej umowy powodowi świadczyli raty – mimo, że następuje w ratach nie jest świadczeniem okresowym, lecz jednorazowym, podzielonym jedynie w czasie (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 1998 r. III CKN 578/98 LEX nr 1214910). Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego ma charakter bezterminowy, a co za tym idzie staje się wymagalne na zasadach określonych w art. 455 k.c., tj. niezwłocznie po wezwaniu do zapłaty. W realiach sprawy rolę wezwań do zapłaty stanowiło pismo powodów z dnia 6 kwietnia 2020 r. (przesłane pozwanemu w dniu 10 kwietnia 2020 r.). W wezwaniu tym powodowie domagali się kwoty wyrażonych w niniejszym pozwie. Wobec tego odsetki zasądzono od dnia następnego po upływie 14 dni od doręczenia niniejszego wezwania (22 kwietnia 2020 r.), co nastąpiło w dniu 7 maja 2020 r.

O kosztach orzeczono stosując przepis art. 100 zd. 2 k.p.c., obciążając nimi w całości pozwanego, a to z uwagi na fakt, że roszczenie powodów okazało się zasadne w zakresie powództwa głównego w przeważającej większości (99%). Na koszty poniesione przez powodów złożyły się: opłata od pozwu w wysokości 1.000 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 34 zł, koszty zastępstwa procesowego w wysokości 10.800 zł, dając sumę 11.834 zł przyznanego zwrotu kosztów procesu od pozwanego. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika powodów została określona na podstawie § 2 pkt 7

rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Od zasądzonej tytułem kosztów procesu kwoty przyznano powodom odsetki za opóźnienie na podstawie art. 98 § 1¹ k.c., ponieważ sprawa wszczęta była po dniu 7 listopada 2019 r. (art. 9 ust. 6 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw).

SSO Aneta Wolska